खेळाडूसाठी विशेष तरतुदी, मग आपला अतिरिक्त वेळ नाटकांसाठी देणाऱ्या कर्मचाऱ्यास मात्र अनेक वेळेला सेवेतले कायदेशीर अडथळे, असा भेदभाव का असावा ? आज एकही कार्यालय असे नसेल की जिथे वर्षातून एखाद दुसरा सांस्कृतिक उपक्रम घेतला जात नाही. अशा वेळी अप्रशिक्षीत कर्मचाऱ्यांची किती धावपळ होते हे माझ्या प्रमाणेच अनेकांनी अनुभवले असेल. शाळेत क्रीडा शिक्षक असतो. जिल्हा परिषदेच्या पातळीवर तर क्रीडा अधिकारी असतो. मग बालपणीच नाट्य-संगीताचे संस्कार रुजवावेत यासाठी एखादा कला शिक्षक का नको ? खरे तर चित्रकलेप्रमाणेच शालेय पातळीवरही नाट्यशास्त्र हा ऐच्छिक विषय असावा. हा विषय मुलांवर मुळीच बोजा निर्माण करणार नाही. उलट कुठलाही शीण न घेता मुले आनंदाने हा विषय शिकतील याची सर्वानाच खात्री आहे.

मा.अशोकरावजी चव्हाण यांच्या उपस्थितीत साई एकांकिका स्पर्धेच्या वेळी मिनी थिएटरच्या आवश्यकतेबद्दल मागे एकदा मी बोललो होतो. इ.स. १९९३ साली स्वयंवर या नाटकाच्या सादरीकरणाला १५० वर्ष पूर्ण झाली. या निमित्ताने ठिकठिकाणी महाराष्ट्रातील रंगकर्मी नाट्य चळवळीच्या विकासाच्या संदर्भात बोलत होते. त्यापैकी मीही एक होतो. महात्मा फुले यांनी 'तृतीय रत्न' हे पहिले आधुनिक नाटक लिहिले. या घटनेला आता या वर्षी १५० वर्ष पूर्ण होत आहेत. नाट्यसंकुले आणि वातानुकूलीत नाट्यगृहे ही मोठ्या शहरांची भूषणे आहेत. पण लहान लहान नाट्यमंदिरे ही नाट्य चळवळीला पोषक ठरतील अशीही ठिकाणे आहेत. शंभर ते दोनशे खुर्च्या अथवा बैठी आसन - व्यवस्था असणारे ओपन थिएटरही प्रत्येक छोट्या मोठ्या गावातली एक गरज आहे. चार स्पॉट्स बसतील असे बॅटन, एखाद दोन डिमर, चारपाच स्पॉट्स, छत असणारा ओटा आणि त्यामागे रंगभूषेचे दालन आणि कायम ध्वनीवर्धक असेल अशी व्यवस्था एवढेसुद्धा मिनी थिएटरसाठी पुरते. आजच्या कुठल्याही गावात मिनी थिएटरला पुरेल एवढी मोकळी जागा जवळपास प्रत्येक सहकारी गृहनिर्माण संस्थेकडे असते. या मोकळ्या जागा मंदिरे बांधण्यासाठी नसतात. प्रत्येकाच्या घरात देवघर आणि प्रत्येकाच्या गावात परंपरेने चालत आलेले एक देऊळ असेल तर ह्या जागा देवळाला देण्याऐवजी ग्रंथालयं, नाट्यमंदिर, सभागृह यासाठीच वापरल्या जाव्यात. हे सरकारनं नाही आपण ठरवायचं. जर मराठी माणूस म्हणून आपलं नाटकावर प्रेम असेल तर असा मोकळ्या जागेचा भूखंड आपण द्यावा. ज्या संस्था हे भूखंड द्यायला तयार आहेत, तिथे ओटा आणि बांधकामासाठी शासनानं किमान पैसा द्यावा आणि साधन सामुग्रीसाठी नाट्यपरिषदेनं निम्मा खर्च व स्थानिक हौशी मंडळीनी निम्मा खर्च वाटून घ्यावा. या स्वरुपाचे मिनी थिएटर सर्वच गावातून सारखे असेल, यासाठी याचे डिझाइनही समान असावे. खरे तर स्वातंत्र्य चळवळीतील हुतात्मा स्मारके बांधताना हाही विचार केला गेला असता तर लहान गावातील मिनी थिएटरची गरज सहज भागली असती. गाव तिथे ग्रंथालय